

Alkotmánybíróság
1015 Budapest
Donáti u. 35-45

BUDAPEST KÖRNYÉKI TÖRVÉNYSZÉK

Büntető Kollégium

16. 3. 23/2012

Érk.: 2015 -06- 29

Érk. módja: személyesen / postán

Tárgy: Alkotmányjogi panasz

Példány Melléklet 1

Ügyszám

(Bírósági ügyszámok:

első fok: Budapest Környéki Törvényszék 16. B. 23/2012/101.

másodfok (jogerős): Fővárosi Ítéltábla 3 Bf. 375/2013/85.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

I.

Az alkotmányjogi panaszos, az alkotmányjogi panasz **elsőfokos** azonosítása: Kezelőiroda:

1. Alulírott

tartózkodási helye:

a továbbiakban:

indítványozó):

2. - az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat (a továbbiakban: **Ügyrend**) 27. § (1) és (3) bekezdése szerint,
- a csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselőim útján,
 - az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: **Abtv.**) 53. § (2) bekezdése alapján, az első fokú bíróság előtt előterjesztve,
 - az **Alaptörvény** 24. cikk (2) bekezdés *c*) és *d*) pontjai szerint, valamint az Abtv 26.§ (1) bekezdés *a*)- *b*) pontjaiban foglalt feltételek fennállásra figyelemmel

ún. „valódi” alkotmányjogi panaszt terjesztek elő, egyedi ügyben alkalmazott jogszabály alaptörvény-ellenességének és konkrét ügyben jogerősen meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítása végett.

3. Panaszomat konkrétan:

- a) a Fővárosi Ítéltábla 3 Bf. 375/2013/85. sz. jogerős határozata és az azt megelőző eljárás, így külön is nevesítve Budapest Környéki Törvényszék 16. B. 23/2012/101. számú ítélete és az annak alapjául szolgáló eljárás, valamint
- b) a konkrét bírói döntéssel alapját képező a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV törvény (a továbbiakban: **régi Btk.**) 2010. VIII. 9. és 2010. XI. 26. között hatályban volt, (az elkövetés időpontjára figyelemmel az ítélet alapjául szolgáló) 47/A. § (1) és (2) bekezdése, valamint az ezzel megegyező, (az elbírálásakor hatályban volt) 2012. évi C törvény (a továbbiakban: **Btk.**) 42. és 43. §§-ai alaptörvény-ellenessége miatt terjesztem elő.

4. Az alkotmányjogi Alaptörvény szerinti alapját – itt röviden megjelölve, a továbbiakban részletesen indokolva – az Alaptörvény I., II.cikk, III. cikk (1)-(2) bekezdés, IV. cikk (1)-(2) bekezdésében és mindezekkel szoros összefüggésben a B) cikk (1) bekezdésének jogbiztonsági klauzuláját is sértő helyzet fennállásban jelölöm meg.

5. Az adatkezelés körében úgy nyilatkozom, hogy az indítványozó nem közszereplő, nem járul hozzá adatai nyilvánosságra hozatalához, hozzájárul azonban az indítványában foglalt jogilag releváns tények, adatok és körülmények nyilvános közléséhez.

II.

Az alkotmányjogi panasz eljárási és anyagi jogi követelményeinek igazolása

1. Az **Abtv. 29. §-ában** foglalt feltételek fennállnak, a támadott jogszabály alaptörvény-ellenessége az ügy eldöntését érdemben befolyásolta és az alkotmányjogi panasz alapját képező kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű. Az alkotmányjogi panasz a mindenkori büntető törvény szankciórendszerét, ezen belül a legsúlyosabb jogkövetkezmény: a szabadságvesztés alkalmazását közvetlenül érinti. A támadott jogszabályok az indítványozóra az eljárásban közvetlenül kihatottak és a bírói ítéletek indokolásában foglaltak szerint is igazoltan alkalmazásra kerültek.

2. Az **Abtv. 30. § (4) bekezdésében** foglaltakra figyelemmel határidőben előterjesztett **határozott kérelmem:**

2.1. Az **Alaptörvény**

- **B. cikk. (1) bekezdésében** foglalt jogállamiság követelményére,

- az **I. cikkben** foglalt, az alapjogok korlátozhatóságának követelményire,

- a **II. Cikkben** foglalt, emberi méltósághoz való alapjog érvényesülésének követelményére,

- a **III. Cikk (1) bekezdésében** foglalt, a kínzás, embertelen megalázó bánásmód vagy ítélet

tilalmára,

- a **VI. Cikk (1)-(2) bekezdése bekezdése** szerinti, a személyi szabadsághoz és biztonsághoz való jogra, illetve ennek a büntető ügyekben történő speciális védelmére, valamint

- a tisztességes eljárás követelményét rögzítő **XXVIII. Cikk (1) bekezdésében** foglaltakra, tekintettel:

2.2. határozottan kérem **az engem ért alapjogi sérelmekre figyelemmel:**

2.3. a) az I. fejezet 3. pontjából is kitűnően a Fővárosi Ítéltábla 3 Bf. 375/2013/85. sz. jogerős ítélete és ennek folytán a Budapest Környéki Törvényszék 16. B. 23/2012/101. számú ítélete megsemmisítését, s majd ennek nyomán kérem a bíróság új eljárásának lefolytatását;

b) valamint indítványozom a konkrét bírói döntéssel alapját képező a régi Btk. 2010. VIII. 9. és 2010. XI. 26. között (az elkövetés időpontjában) hatályban volt 47/A. § (1) és (2) bekezdése, valamint az ezzel megegyező, (az elbírálásakor hatályos) 2012. évi C törvény 42. és 43. §§-ai megsemmisítését.

E kérelmem alapjának részletes indokolását: a megsértett jog és az anyagi alkotmányellenesség megokolását – a logika szabályai szerint - az eljárási feltételek igazolását követően mutatom be,

3. Az **Ügyrend 30. §-ában** foglaltakra figyelemmel az alábbi nyilatkozatokat teszem:

3.1. Az **Abtv. 51. § (1) és (3) bekezdése**, valamint az **Ügyrend 25. § (5) bekezdése** és **27. § (1) bekezdése** alapján a jogi képviseletet ügyvédi meghatalmazással igazolom; benyújtás során a jogi képviselőim az **Ügyrend 27. § (4) bekezdésében** foglaltak szerint járt el.

3.2. Az **Ügyrend 26. § (2) bekezdésére** figyelemmel kijelentem, hogy az ügyben felülvizsgálati eljárás – az indítványozó és az ő oldalán (javára szólóan) lehetséges előterjesztők részéről – nincs

folyamatban, továbbá az indítványozónak nincs tudomása arról, hogy más arra jogosult (akár terhére szólóan) ilyen indítványt a Kúriánál előterjesztett volna.

4. Az **Abtv. 30. § (1) bekezdése** és az **Ügyrend 28. § (1) bekezdése** alapján nyilatkozom arról, hogy

a) a jogerős döntést az ítéletábrla 2015. április 22-én hozta, de az az indítványozónak csak hetekkel később, 2015. **májusában** lett kézbesítve. Az (1) bekezdés utolsó fordulata szerinti tértivevényt erről az indítványozó csatolni nem tud, azon egyszerű oknál fogva, hogy az elítéltek számára a kézbesítés ún. kézbesítési ívvel történik, amelyet a fogvatartó BV intézet a bíróságnak küld vissza, így az csak a bírósági iratok lelhető fel. Az alkotmányjogi panasz tehát határidőben benyújtásra került.

5. Az **Abtv. 29. §-a** által megkívánt – az érdemi alaptörvény-ellenességre vonatkozó – feltételeket (az ismétlések elkerülése érdekében) az anyagi jogi feltételek között, a következő fejezetben foglalt részletes okfejtés körében igazolom. Itt csupán röviden utalok arra, hogy az I. fejezet 4. pontjában megjelölt alaptörvényi sérelmek azzal következtek be, hogy az alapügyben eljáró bíróságok az ott megjelölt alaptörvényi rendelkezéseket – a szintügy támadott – alaptörvény-ellenes jogszabályok talaján állva azzal sértették meg, hogy az indítványozó számára az ellentmondásos és ezért a jogbiztonság követelményét is sértő rendelkezések folytán, a büntetés kiszabásakor nem biztosították a szabadulás **reális** és **valóságos** reményét az elítélteésből, ami az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezetében szereplő, itt felsorolt rendelkezéseket sérti. Ezen felül a védekezés korlátozásával megszegték a tisztességes eljáráshoz való jogot. Ez érdemben befolyásolta a bűnösség megállapítását, ami a szabadsághoz való jog tükrében mindenképpen alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.

6. Az **Abtv. 30. § b) pontjában** foglaltakra hivatkozva kijelentem, hogy a panaszban felvetett alkotmányossági problémát az Alkotmánybíróság – legjobb tudomásom szerint – sem a konkrét ügyben, sem absztrakt vizsgálat keretében (ideértve a IV. Alaptörvény-módosítást megelőző gyakorlatot is) **érdemben** nem vizsgálta és nem bírálta el.

6. Az **Abtv. 26. § (1) bekezdés b) pontjában**, a **30. § e) pontjában** és **31. §-ában** foglaltakra hivatkozva kijelentem, hogy az ügyben jogorvoslati jogaimat kimerítettem, további, érdemi és hatékony jogorvoslat a magyar jogszabályok szerint részemre biztosítva nincs. **Az Abtv. 26. §-ban** foglaltaknak megfelelően a támadott döntés, az eljárást véglegesen lezáró, érdemi döntés, mely ellen – az alkotmányjogi panaszt leszámítva – belföldi jogorvoslatnak helye nincs.

7. Az **Abtv. 26. § -ban foglaltakra** hivatkozással kijelentem, hogy az egyedi ügyben való érintettségem megállapítható, mert az ügy I. r. vádlottja voltam. Ezt a csatolt ítéletekkel igazolom.

III.

Az alkotmányjogi panasz anyagi jogi alapjai

1. A büntetőjogi jogalkotás az utóbbi időben a szankciórendszer szigorításának politikáját követi, ami önmagában nem, de a jogszabályban testet öltött normák vizsgálata révén az Alkotmánybíróság felügyelete alatt áll. Ahogyan azt az 1214/B/1990. AB határozat megállapította, a büntetőpolitika által megfogalmazott célok, szükségletek és követelmények nem képezik alkotmányossági megítélés tárgyát, de az ezeket érvényre juttató jogszabályok – különösen alapjogi kontextusban –

vizsgálhatók és vizsgálандók. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis a kriminálpolitika célszerűségi megfontolásai sem sérthetik a büntetőjog alkotmányos elveit és garanciáit; **a sérelem fennállásáról pedig a norma vizsgálatán keresztül az alkotmánybíróságnak legitim jogositványa van dönteni.**

A megváltozott jogi környezetben a valódi alkotmányjogi panasz keretében futó eljárások esetén az Alkotmánybíróságnak ezért éppen így döntési kompetenciája van a konkrét eljárásokat, az azok során alkalmazott jog alkotmányosságát illetően is.

2. Ahogyan számos alkotmánybírósági határozat leszögezte, az állam büntető hatalma nem korlátlan [pl. 40/1993. (VI. 30.) AB határozat, 13/2001. (V. 14.) AB határozat] és ezért a mindenkori büntető törvényeknek, mind az általános, mind a különös részében foglalt normái alkotmányossági felülvizsgálat tárgyai lehetnek. Az általános részben foglalt szabályok közül **a szankciórendszerre vonatkozó rendelkezések szükségképpen és közvetlenül alapjogokat korlátoznak.** A korlátozás súlya nem azonos, valójában minél súlyosabb a szankció, annál jelentősebb az alapjogi korlátozás.

3. A korlátozás szükségessége-arányossága keretei között megtartandó korlátokat az Alkotmánybíróság az alkotmányos büntetőjog terminológiája alatt fokozatosan bontotta ki. A vonatkozó határozatok szerint az alkotmányos büntetőjog követelményei **a büntető hatalommal való takarékosagra, a feltétlenül szükséges mértékű és arányos igénybevételére ösztönöznek** mind a bűncselekménnyé nyilvánítás, mint az alkalmazható büntetések és intézkedések megválasztása és a szankciók végrehajtása során. Ezek a korlátozások elsősorban a jogalkotónak szólnak, minthogy a dualista rendszerben elsődlegesen a jogalkotó szabja meg a szankciórendszer kereteit, a büntetések és intézkedések legalacsonyabb és legmagasabb mértékét. A jogalkalmazónak, a bírói mérlegelés révén csak ezen belül van mozgásteret.

4. **A szabadságvesztés büntetés nyilvánvalóan a legerősebb alapjogi korlátozást jelent, de annak a Btk-ban foglalt változatai ebből a szempontból sem egyenértékűek.** Az Alaptörvény IV cikk (1) bekezdése révén általánosságban a (2) bekezdés alapján pedig külön a büntetőjogi szférára megfogalmazva, alaptörvényi védelem alá helyezett szabadsághoz és személyi biztonsághoz való jog szoros összefüggésben áll az emberi méltósághoz való joggal, így ezen keresztül az Alaptörvény II. cikke alapján közvetve is alkotmányos védelem alatt áll. Valójában a személyi integritás alapját jelentő személyes szabadsághoz való jog – alkotmányosan – döntően csak az állam büntető hatalmának gyakorlása során (esetleg a jogalany önvédelme érdekében, illetve a büntetőeljáráshoz hasonló más eljárásokban) korlátozható [65/2003. (XII. 18. AB határozat)].

5. **A szabadságelvonás alkotmányosságához még a büntetőjogi szankcióként történő alkalmazáskor is hozzátartoznak alkotmányos garanciák,** melyeket az Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdésében foglaltakon túl, a (2) bekezdésében foglalt követelmények mellett, az Alaptörvény további rendelkezései is megerősítenek. Az egyik ilyen **garanciát** az Alaptörvény rögtön az emberi méltósághoz való jogot követő rendelkezésében az Alaptörvénynek, a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalmát kimondó III. cikk (1) bekezdése tartalmazza.

6. A felhívott rendelkezésekkel **azonos tartalmú tilalmak már szerepeltek az Alkotmányban is,** így a korlátozás szükségessége és arányossága körében, az alkotmányos büntetőjog doktrínáját kibontó korábbi alkotmánybírósági határozatok a hatályos büntető törvénykönyv rendelkezéseinek alkotmányossági vizsgálatakor is irányadók. **A kontinuitás elvét elsőként a 22/2012 (V. 11.) AB határozat** mondta ki és azóta számos döntés megerősítette. E szerint: „Az Alkotmánybíróságnak azokra az alapértékekre, emberi jogokra és szabadságokra, továbbá alkotmányos intézményekre vonatkozó megállapításai, amelyek az Alaptörvényben nem változtak meg alapvetően érvényesek maradnak.” Az előző elvi jelentőségű megállapítások értelemszerűen irányadók az Alaptörvényt

értelmező alkotmánybírósági döntésekben is.” (3.1. pont)

7. A szabadságtól megfosztás leggyakoribb esetét jelentő, jogerős bírói ítéleten alapuló szabadságelvonáshoz, mint szankcióhoz kapcsolódóan az Alkotmánybíróság korábbi határozatai számos elvi tételt, az alkotmányos büntetőjogból levezetett követelményt állítottak fel, ideértve azokat a döntéseket is, amelyek a bűnfelelősségi rendszert, a bűncselekménnyé nyilvánítást és a szankció alkalmazásának célját vizsgálták. Ezeknek a döntéseknek az egységes lényege, hogy **az alkotmányos védelem a bűncselekmény terheltjére is vonatkozik, az alapjogok korlátozására az elkövetőkkel szemben is csak a szükségesség-arányosság követelményei szerint kerülhet sor.** Sőt, az **emberi méltósághoz való jogból levezetve, a testület kimondta azt is, hogy az elítélteknek lehetőséget kell biztosítani a rehabilitációra,** arra, hogy „jogsértés nélkül helytálljanak egy szabad társadalom feltételei között.” [144/2008. (XI. 26.) AB határozat]

8. A szabadságelvonás alkalmazása kapcsán a szükségesség-arányosság tesztjének alkalmazásával az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a büntetéssel fenyegetésnek alkotmányos indokokon kell alapulnia, **szükségesnek, arányosnak és végső soron igénybe vettnek kell lennie** [11/1992. (III. 5) AB határozat]. Az ultima ratiót, a **jogépségi büntetést alapkövetelménnyé nyilvánító 30/1992 (V. 26.) AB határozatot** követően az **1214/B/1990 AB határozatban** kimondta azt is, hogy a büntetőjogi jogkorlátozásnak is vannak további alkotmányos kritériumai. A szankciónak nem csupán alkotmányos indokokon kell nyugodnia, „**a jogállami legális büntetés funkciója a szankcióval történő arányos, megérdemelt viszonzás**”, mert ez szolgálja a büntetés lényegét adó preventív célokat, prevenció alatt értve értelemszerűen a speciál-prevenció követelményeit is.

9. A testület szerint az arányosság kérdéséhez hozzátartozik tovább: a szabadságelvonás következtében fellépő ki nem küszöbölhető **sérelmek elfogadható mérvű enyhítésére legyenek a jogrendszerben garanciák.** A **36/2000 (X. 27.) AB határozatában** rögzítette, hogy alkotmányellenes az a törvényi szabályozás, amelyik a személyi szabadságot korlátozó eszközök és módszerek alkalmazásának feltételeit nem, vagy nem kellő részletességgel tartalmazza és szabályozza.

10. A szankció alkalmazásával elérni kívánt célnak és az alkalmazott eszköznek a büntetés végrehajtás során is megvannak az alkotmányos keretei. „A büntetés-végrehajtás alkotmányos kereteinek **szélső értékeit** egyrészt az emberi méltósághoz, a személyi biztonsághoz való jog, másrészt a kínzásnak, a kegyetlen, embertelen megalázó bánásmódnak és büntetésnek a tilalma jelöli ki.

11. Az Alkotmánybíróságnak ezek a döntései **összhangban állnak az Emberi Jogok Európai Egyezményével, az annak gyakorlatát megtestesítő Bírósági döntésekkel, és kifejezik az Európai Unió Alapjogi Chartájának követelményeit is.** Ezeket a döntéseket alapvetően követte a jogalkotás is, és a Btk. szankciórendszerében hosszú ideig nem is keletkeztek zavarok.

Ez az összhang megtört azonban:

- a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés Alaptörvénybe iktatásával,
- s már ennek előtte is a Btk-nak az erre vonatkozó, az utóbbi, 8 évben gyakorta változó szabályaival, illetve
- az EJEB döntéseiben erre adott – közvetlenül Magyarországot érintő – reakcióival [legutóbb: Magyar v. Hungary (no. 73593/10)],
- az EJEB döntésekre adott, a BV. törvénybe foglalt magyar válasszal (ami jelenleg szintúgy EJEB felülvizsgálat alatt áll)
- továbbá az Alapjogi Charta 49. cikkének az arányosság követelményére vonatkozó módosításával.

Ezt a problémakört pedig az Alkotmánybíróság érdemben még nem vizsgálta meg.

12. A Magyar v. Hungary döntés kimondta, hogy **a felülvizsgálat lehetősége nélküli tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés lehetősége az Egyezmény 3. cikkébe ütközik**, s a bizonytalan, megfelelő kritériumokat nem tartalmazó, kormányzati tényező ellenjegyzésétől függő köztársasági elnöki **kegyelem intézménye nem alkalmas** a szabadulás **reális reményének** garantálására. Ezzel párhuzamosan az **Alapjogi Charta is új kritériumokat** honosított meg az Unió gyakorlatban a legalitás elvét részletező 49. cikk cikk, **arányosság** követelményére vonatkozó módosításával. E szerint a büntetés törvényességének és arányosságának követelménye magában foglalja azt is, hogy „A büntetések súlyossága nem lehet aránytalan a bűncselekményhez mérten”.

13. A Magyar v. Hungary döntés által indikált jogszabálmódosítás következtében a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálhatatlanságát felváltotta a 2013. évi CCXL törvény (Bv. törvény) 46/A-46/H §§-i szerinti, kizárólag a **tészes elítéltekre vonatkozó speciális feltételes szabadságra bocsátás jogintézménye, mely 2015. január 1-jén lépett hatályba**, s amely 40 év elteltével teszi lehetővé a felülvizsgálat első lefolytatását.

Ezzel azonban lényegében el is tűnt a Btk-nak a kétféle (tényleges/végleges és nem tényleges) életfogytig tartó szabadságvesztésre vonatkozó felülvizsgálhatóságának időbeli hatálya közötti különbség, s ekként a két büntetési nem: a szabadságvesztés és a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés közötti különbség, pontosabban **a tényleges életfogytiglan el is tűnt a rendszerből**. Ekként viszont lényegében semmilyen különbség nem maradt:

a) a hosszú idő elítéltetés,

b) a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét bírói mérlegelés mellett eleve alkalmazó életfogytiglan

c) a „már nem létező” és bírói mérlegelést sem tűrő életfogytig tartó szabadságvesztés között.

A korábban létező, a b) pont alatti életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazása minőségi különbséget jelentett az arányos büntetés alkalmazása szempontjából, még akkor is, ha eleve aránytalan volt a törvényben meghatározott mérték. Ez ugyanis (az alkotmányjogi panaszost érintő időbeli hatálykor) csak azt tartalmazta, hogy, minimum húsz vagy harminc évben kell megállapítani a feltételes szabadság vizsgálhatóságát, de a vizsgálhatóság felső határára nem állapított meg rendelkezéseket – ahogy az új Btk. rendelkezései sem teszik. Ez valójában azt jelenti, hogy **a felülvizsgálat időpontja akár 50-60-100 évben is meghatározható, akár ma is**.

Ez viszont ellentmond annak a ténynek, hogy a Magyar v. Hungary ítélet nyomán bekövetkezett, az eredetileg ennél a b) pont alatt említett életfogytig tartó szabadságvesztésnél súlyosabbnak számító, tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítétek esetén sem korlátlan már a felülvizsgálhatóság felső határa, azt már a jelenleg hatályos hazai jog is csupán 40 évben állapítja meg.

[Megjegyzendő, hogy jelenleg már ez az új szabályozás is felülvizsgálat alatt áll az EJEB előtt, s két ügyet a Bíróság már kommunikált is a Magyar Állammal. A kommunikáció – mely rendszerint magában hordozza az elmarasztalást – egyetlen érdemi kérdésre vonatkozik: hogyan biztosítja a rendszer 40 éves felülvizsgálat mellett a szabadulás **reális** esélyét. (Reális esély hiányában ugyanis éppen úgy Egyezményesértő a szabályozás, mintha semmilyen felső korlát nem lenne. Ez világosan kiténik az EJEB vonatkozó gyakorlatából.)]

Mindebből egyenesen következik, hogy **az alkotmányjogi panaszos esetében eleve nem is teljesülhetett az arányos szankcióalkalmazás követelménye**, minthogy egyértelművé vált: az egykori tészes elítélteknél ma sincs kedvezőbb helyzetben, sőt, azok a biztosítékok sem illetik meg, mint ezen elítélti réteget.

14. A Bv. törvény hivatkozott rendelkezései intervallum tekintetében valójában egyszerűen átvették a korábbi Btk. idején is ismert, s így az alkotmányjogi panasz előterjesztőjére is alkalmazott

felülvizsgálat lehetősége esetén megállapítható leghosszabb határidőt a 40 évet. Ekként az alkotmányjogi panaszos szempontjából ez a módosítás – „tartalmában”/ mértéket értve ez alatt – érdektelen, minthogy már az eredeti ítélet is a 40 évet jelölte meg a felülvizsgálhatóság időpontjaként, s a BV törvény beiktatott és hivatkozott szabályai egyebekben sem vonatkoznak rá, mivel azok csak a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték speciális kegyelmi eljárását szabályozzák.

Ekként **párhuzamosan létezik a jogrendszerben** – az eleve enyhébb bűnösség mellett elítéltekre alkalmazott 40 éves felülvizsgálhatóság – de nem a kegyelmi eljárás, hanem az általános, a BV bíró elé tartozó eljárások szerint és az egykori – súlyosabbnak ítélt cselekmények és a bűnösség magasabb foka szerint elítélt – tézsesekre vonatkozó speciális kegyelmi eljárás. Viszont ez utóbbinak a tartama is 40 év. Minden differenciálás eltűnt tehát jogrendszerből, de az nehezen dönthető el, hogy melyik felülvizsgálat (rendes bírói vagy kegyelmi) lenne kedvezőbb a nem azonos súlyú cselekmények miatt elítéltekre (nem foglalkozva most a speciális kegyelmi eljárás egyéb alkotmányossági problémáival.)

15. Az életfogytig tartó szabadságvesztés kérdését az **EJEB** több ízben vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy ez a büntetési nem önmagában nem kizárt az Egyezmény 3. cikk (1) bekezdése alapján, ennek tartalma azonban **azt nem teszi lehetővé, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége soha ne legyen vizsgálható**. Ezen túlmenően azonban a **vizsgálhatóság tényére, körülményeire és időtartamára vonatkozóan is követelményeket állapított meg**.

A már hivatkozott Magyar v. Hungary ítéletében leszögezte, hogy a felülvizsgálat lehetősége nélküli, illetve a teljesen eshetőleges keretek (alias: kegyelem, és igazolhatóan gyakorolt, tehát, működő kegyelmi eljárás) között felülvizsgálható életfogytig tartó szabadságvesztés, mint büntetési nem, az Egyezmény jelzett cikkébe ütköző rendszerszintű probléma a magyar büntetőjogban. A felülvizsgálat lehetőségét

- az elítélt számára is kiszámítható, átlátható módon biztosítani kell,
- és ennek a felülvizsgálati rendszernek alkalmasnak kell lennie arra, hogy a szabadságvesztés további fenntartásának indokoltságát érdemben vizsgálni lehessen.

A felülvizsgálatnak továbbá alapjogi aspektusok szerinti, tartalmi követelményei vannak. Garantálnia kell, hogy:

- ennek során mind a büntetőjogi, mind a kriminológiai szempontok figyelembe vétele ténylegesen megtörténik,
- annak során értékeli azokat az előzetes szempontokat, amelyeket az elítélt előzetesen megismerhetett,
- csakúgy, mint azokat a feltételeket, amelyekhez az érdemesség elnyerése érdekében a végrehajtás alatt tartania kell magát.

16. A Magyar v. Hungary ügyben hivatkozott, annak alapját is képező **Case of Vinter and Others v. The United Kingdom [(GC) judgment of 9/07/2013]** a **felülvizsgálat időpontjára vonatkozóan is tartalmazott iránymutatást**. A felülvizsgálat előtti fogvatartás intervallumára vonatkozóan megállapította, hogy az nem érhet el olyan időtartamot, ami a bűncselekmény súlyához mérten teljesen indokolatlan vagy durván aránytalan. A fogvatartás csak legitim büntetőpolitikai célok mentén valósulhat meg, mint például büntetés, elterelés, a társadalom védelme vagy rehabilitáció, mely célok azonban nem statikusak, a büntetés végrehajtás során is változnak. Egyes célok a büntetés kezdetén még indokolhatják a fogvatartást, később azonban már nem, s erről csak megfelelően szabályozott eljárásban, előre ismert, követhető feltételekhez mérten lehet dönteni. Hangsúlyozta továbbá, hogy az emberi méltósághoz való jogból következően az elítéltnak joga van a tényleges fejlődését figyelembe vevő rehabilitációra és ennek eredményeként a reintegrációra. A beláthatatlanul hosszú idejű szabadságvesztés ebből a szempontból azonos a

reménytelenséggel, így a szabadulás első várható időtartama 25 évnél hosszabb nem lehet. Ez az az időpont ami még **reális** reményt ad a szabadulásra.

Ennek a Vinter ügyben a Nagykamara által megfogalmazott követelményeknek **az alkotmányjogi panaszosra vonatkozó szabályozás semmilyen tekintetben nem felel meg. Az időtartam túllépés jelentősen aránytalan korlátozást mutat, de emellett a vonatkozó kritériumrendszer is hiányos, ami az aránytalanság sérelmét tovább fokozza.**

17. Az alkotmányjogi panaszos ügyében az ítéletben megállapított – a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt Bv. törvény szerinti speciális kegyelmi eljárása keretében megállapított időtartammal azonos – 40 éves időtartam teljes egészében ellentétes az EJEB Vinter ügyben és annak felhívásával a Magyar ügyben megállapított, majd a Bodein v. France (judgment of 13/11/2014) ügyben azóta megerősített elveivel. Ez olyan **beláthatatlan időtartam**, ami az elítélt számára irreális és **semmilyen magatartásdetermináló erővel nem bír**, tekintve, hogy az első felülvizsgálat időpontjában már eleve aggastyán lesz.

A négy évtizedes szeparáció, ami legfeljebb a szabadon történő halál lehetőségét villantja fel, semmilyen valós büntetési célt nem tölt be, így nem alkalmas arra sem, hogy az elítéltet bűneinek megbánására sarkallja, ekként ebből a szempontból is súlyosan aránytalan alapjogi korlátozást jelent, mivel az **Alaptörvény II cikk (1) bekezdésébe és a III. cikk (1)-(2) bekezdésébe ütközik**. Nem véletlen, hogy a Vinter ügy egyik alaptételeként a Bíróság kimondta azt is, hogy **összeegyeztethetetlen az emberi méltósággal ha a szabadulás reménye olyan távoli, hogy az csak az otthon vagy a hospiceházban történő elhalálozását teszi lehetővé**. Ezt a lehetőséget a Bíróság egyszerűen nem is tekintette „szabadon bocsátásnak” és ugyanúgy az Egyezmény 3. cikk 1. bekezdésének sérelmét látta benne, mint a szabadon bocsátás lehetőségének teljes hiányában.

18. A szabadulás reális reményét biztosító feltételes szabadságra bocsátás ésszerű időpontjának meghatározása nem hordoz kockázatot a társadalom védelme szempontjából sem. A felülvizsgálat lehetőségének biztosítása nem egyenlő az automatikus szabadlábra helyezéssel, azt a bíróság a pönológiai, kriminológiai szempontok figyelembe vételével, megfelelő kockázatelemzés alkalmazásával vizsgálhatja felül, s nem kielégítő eredmény esetén az erre vonatkozó indítványt elutasítja. Az újabb, időszakos felülvizsgálat lehetősége azonban a feltételes szabadlábra helyezést elutasításakor kapott **igazodási szempontok** mellett továbbra is garantálja a reális reményt és ösztönzi a rehabilitációt.

A Vinter ügyben az ír Ann Power-Ford bírónő párhuzamos indokolásában éppen arra mutatott rá, hogy **a felülvizsgálat nem értékelhető ugyanazon szempontok alapján mint a büntetés kiszabása, mivel „a remény az emberi mivolt esszenciális eleme”, miként „az ettől történő megfosztás megalázó”** és ezért ütközik a reménytelenül hosszú elítéltetés az Egyezmény 3. cikk 1. bekezdésébe. Paul Mahoney brit bírő pedig arra mutatott rá, hogy az Egyezmény 3. cikkének preventív jellegéből következően az állam intézményvédelmi kötelezettségéből adódóan arra alkalmas eszközként kell, hogy funkcionáljon, amivel kizárható a további Egyezmény-sértés veszélye, ideértve az emberi méltósághoz való jog későbbi (a fogvatartás következtében beálló) sérelmét, amire már egy korábbi ítélet is rámutatott [Soering v. the United Kingdom (no. 1438/88)]. Szorosan ide tartozik, hogy a Murray v. the Netherlands (no. 10511/10) döntésben a Bíróság már a 20 éves felülvizsgálat lehetőségét is olyannak találta, ami az áldozatok még élő hozzátartozóira sem sem sérelmes és lehetőséget biztosít a bűnisméltés veszélyének kizárására is.

19. Az EJEB további döntéseinek ismertetése és a releváns megállapítások ismétlése nélkül is nyilvánvaló, hogy az alkotmányjogi panasz előterjesztője által kifogásolt 40 éves időtartam súlyosan aránytalan, az emberi méltósághoz való jogot és a kínzás, megalázó bánásmód tilalmát, a személyi szabadsághoz és biztonsághoz való, büntető ügyekben speciális követelmények szerint az

Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdésében tüzetesen körülírt jogot sértő olyan intézkedés, ami **semmilyen reális, védelmi célt nem szolgál** és amit – empirikus kutatásokkal bizonyítottan – a generálprevenció vagy az áldozatok, illetve azok hozzátartozóinak védelme sem indokol.

20. Az 1-19. pontokban foglaltakra figyelemmel az alkotmányjogi panasz előterjesztője kéri a panasznak történő helyt adást és ennek megfelelően a támadott törvényi rendelkezések és azon alapuló ítélet megsemmisítését, valamint ennek folytán a rá vonatkozó bírói döntés felülvizsgálatának elrendelését. Minthogy a panaszosra vonatkozó időszakban hatályos törvényhez képest új rendelkezést a Btk. sem tartalmaz, az alkotmányjogi panasz automatikusan érinti ezen jogszabály rendelkezéseit.

21. Végezetül ebben a körben utalni kívánunk arra, hogy az Alkotmánybíróság III/00833/2014 számú végzése a most felvetett kérdésekre vonatkozóan nem tartalmaz semmilyen érdemi iránymutatást, tehát nem is tekinthető az elbírálás akadályának.

a) A hivatkozott végzés formai döntés, tartalmi összefüggéseket nem vizsgált.

b) A döntés azon hivatkozása, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltk esetén elrendezte a kérdést a Bv törvény speciális kegyelmi eljárása nem foghat helyt a Magyar v. Hungary és Vinter döntések folytán, mert a kialakított szabályozás nincs összhangban az Egyezményre vonatkozó bírói gyakorlattal. Az EBH 2015. 02.B.7.I döntés szerint is ugyanis az EJEB joghatóságának, illetve kötelező érvényének Magyarország általi elismerése ténylegesen azáltal valósul meg, hogy törvényben biztosított annak lehetősége, hogy az EJEB által megállapított egyezményesértést feloldása az EJEB döntésben és az Egyezményben megfelelően történik és ennek megfelelő bírósági határozat orvosolja az EJEB döntésben megfogalmazott követelményeket.

c) Az alkotmányjogi panaszosra ez az AB döntés nem terjedhet ki, minthogy a konkrét ügyben is a tényleges életfogytig tartó, előre nem meghatározott felülvizsgálati időponthoz kötött szabályozás volt az eljárás tárgya.

22. Az alkotmányjogi panasz előterjesztőjének jogai az eljárás során egyéb tekintetben is – az Alaptörvény **XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljárást érintően** sérültek.

22.1. Az első fokú bíróság – az ítéletében foglaltak szerint – költségtakarékossági okokból nem volt hajlandó bevárni már a nyomozás során elrendelt azon szakértői bizonyítás eredményét (hemogenetikai vizsgálat), az ügyben perdöntő objektív bizonyíték lehetett volna, sőt visszavonta a szakértő kirendelő határozatot (első fokú ítélet 40. oldal). Ezt ugyan a másodfokú bíróság újfent elrendelte, de akkor attól már – itt nem részletezendő, mert ezen eljárás keretében nem felülvizsgálható okból – nem volt várható objektív eredmény. Ennek a vizsgálatnak az eredménye az alkotmányjogi panaszosra vonatkozóan nem hozott negatív eredményt, de azt a másodfokú bíróság is úgy értékelte, hogy az „lényegében a véletlenek műve”. Ezáltal a bíróság érdemi bizonyítás lehetőségétől megfosztotta azt az alkotmányjogi panaszost, mint ahogyan egyébként már a nyomozás során el nem végzett, késedelmeskedő vizsgálat is ezt tette.

22.2. A másodfokú bíróság – jegyzőkönyvbe foglaltan – az utolsó szó jogán tett nyilatkozatának félbeszakításával lényegében megfenyegette az ügy II. rendű terheltjét, hogy tegyen a többiekre, így az alkotmányjogi panaszosra is terhelő beismerő vallomást, mert az számára enyhítő körülmény lehet.

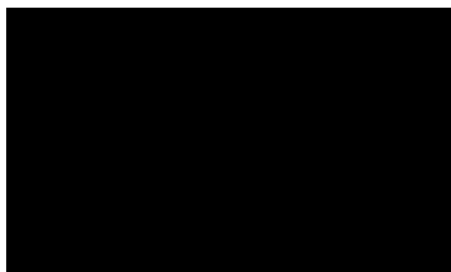
23. Ezzel a bírói magatartással, mind az első, mind a másodfokú bíróság megszegte a Be.-nek a terhelt jogaira, így védekezéshez való jogára vonatkozó, valamint az ügyfelderítési kötelezettségére kötelező szabályait [Be. 12. § (1) bekezdés, 75. §, 258. § (3) bekezdés, közvetlenül sértve ezzel a tisztességes bizonyítás, tisztességes eljárás alaptörvényi szabályait.

Ezek a jogsértések a rendes eljárás keretében – de utóbb más módon – sem voltak támadhatóak és

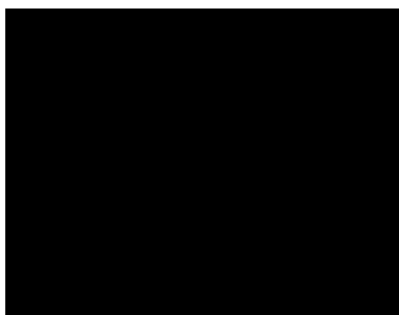
- nem támadhatók, reális eredménnyel járó szakértői bizonyítás pedig ma már nem folytatható.
- Ekként az alkotmányjogi panasz előterjesztője csak az Alaptörvény felhívott rendelkezése szerinti alaptörvény-sértés megállapításának kezdeményezésére szorítkozhat, ami alapján perújítás keretében nyílhat meg annak lehetősége, hogy a rendkívüli perorvoslat igénybe vételével reá nézve az anyagi igazságot tartalmazó végső határozat szülessen.

E vonatkozásban a panaszos az alapul fekvő jogot nem támadja, annak alkalmazását azonban igen, mivel a jogsértések vezettek marasztaló ítélet megállapítására. Ezért jelen eljárásban a hivatkozott eljárás alaptörvény-ellenességének megállapítására is indítványt tesz.

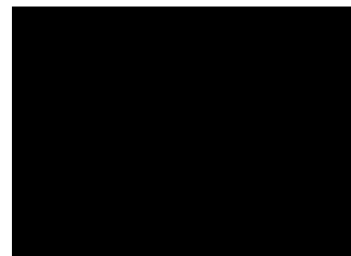
Budapest, 2015. június 21.

ügyvéd

ügyvéd

ügyvéd